

**Skýrsla starfshóps um starfsaðstæður í leikskólum Hafnarfjarðar
um tillögu um sex tíma gjaldfrjálsan leikskóla**

Endurskilgreinum leikskóladaginn

- í þágu hagsmuna barnsins -

Hafnarfjörður

Máí 2018

© Skýrsla unnin af starfshópi um aðstæður í leikskólum í Hafnarfirði 2018.

Höfundar:

Hörður Svavarsson

Svava Björg Mörk

Guðbjörg Oddný Jónasdóttir

Jenný Dagbjört Gunnarsdóttir

Fanney Dórothe Halldórsdóttir

Haraldur F. Gíslason

Steinunn Jónsdóttir

Helga Hrönn Óskarsdóttir

Lilja Kolbrún Steinþórsdóttir

Inngangur

Í haust fékk fræðsluráð Hafnarfjarðar erindi frá Félagi stjórnenda í leikskólum annarsvegar og skólastjórum í leikskólum hinsvegar þar sem lýst var þungum áhyggjum yfir álagi á starfsvettvangi leikskólans og bæjaryfirvöld voru hvött til aðgerða.

Í erindi leikskólastjóra var m.a. gerð krafa um að leikskólum yrði lokað á milli jóla og nýárs, undirbúningstímum fjölgað og vinnuvikan stytt. Báðir hóparnir lýstu yfir áhyggjum á litlu rými í leikskólum og stærð barnahópa.

Viðbrögð fræðsluráðs var að skipa starfshóp og fer erindisbréf hópsins hér á eftir:

Hlutverk:

Megin verkefni starfshópsins er að leggja fram tillögur að bættum starfsaðstæðum í leikskólum. Í þeim tilgangi að tryggja að vinnuumhverfi starfsfólks og barna séu eins og best verður á kosið og gera leikskólastarfið í Hafnarfirði sem eftirsóknarverðast.

1. **Vinnuaðstaða starfsfólks og rými barna verði tekið til endurskoðunar.** Að starfshópurinn finni leiðir til þess að sporna við álagsvöldum í leikskólum.
2. **Leikrými og heildarrými barnahópa.** Ýmsar tillögur hafa verið lagðar fram nú þegar og liggur tillaga til samþykktar þar um í fjárhagsáætlun fyrir fjárhagsárið 2018. Starfshópurinn skoði og vinni meðal annars úr þeim tillögum sem liggja fyrir og móti ígrundaða stefnu um raunverulega aukningu á rými á hvert barn í leikskólum.
3. **Þróun vistunartíma barna.** Framtíðarsýn um vistunartíma unnin.
Tölur frá Hagstofu frá 1998-2016 og niðurstaða skýrslu OECD hafðar til hliðsónar.
4. **Sérstaklega verði skoðað stærð barnahópa** og afleiðingar þess mikla álags fyrir börn að vera í stórum hópi í litlu rými löngum stundum.
5. **Stytting vinnuvikunnar í ljósi lengdar á viðveru leikskólakennara með börnunum.** Skoða með hvaða hætti er hægt að stytta viðverðu leikskólakennara á deild. Starfshópurinn leiti leiða með það að markmiði að dagleg viðvera sé sex tímar á dag og svo 2 tímar sem t.d. væru til undirbúnings, funda, starfsþróunar og fleira.
6. **Annað sem hópurinn** telur mikilvægt og tengjast vinnslu málsins.

Starfshóp skipa

- Þrír fulltrúar fræðsluráðs (einn fulltrúi er jafnframt formaður)
- Sviðsstjóri fræðslu- og frístundaþjónustu
- Þróunarfulltrúi leikskóla
- Fulltrúi stjórnenda í leikskólum Hafnarfjarðar
- Einn leikskólakennari úr leikskólum Hafnarfjarðar
- Fulltrúi tilnefndur af félagi leikskólakennara

Þrír fulltrúar fræðsluráðs ásamt sviðsstjóra og þróunarfulltrúa skipa jafnframt stýrihóp fyrir verkefnið.

Verkefni sviðsstjóra:

Stýrir framgangi verkefnisins

Boðar fundi

Samskipti við hagsmunaaðila

Tengsl við aðrar einingar innan stjórnkerfis Hafnarfjarðar sem málið varðar

Verkefni þróunarfulltrúa er

- Söfnun gagna og upplýsinga sem þörf er á

Aðstoðarmaður sviðsstjóra ritar fundi og sér um skráningu gagna.

Starfshópurinn getur kallað eftir ráðgjöf og samstarfi innan og utan bæjarins eftir því sem við á og kallað til aðila sem þeir óska eftir og telja að styðji framkvæmd verkefnisins.

Starfshópurinn hefji störf 17. nóvember 2017 og skili lokaskýrslu með tillögum til fræðsluráðs 1. maí 2018.

Hafnarfirði 30. október 2017

Starfshópurinn tók til starfa hinn 1. desember 2017 og lagði línur með vinnulag og upplýsingaöflun.

Tillaga um gjaldfrjálsan leikskóla

Á fundi fræðsluráðs þann 13. desember 2017, var á dagskrá liðurinn: 1712146 - Breytingar á gjaldskrá fyrir leikskóla. Í texta í fundarboði með þeim lið sagði: Tillaga að kannað verði möguleikar á að gjaldskrá fyrir leikskóla verði breytt með þeim hætti að fyrstu sex klukkustundirnar verði gjaldfrjálsar.

Tillagan og greinargerðin sem lagðar voru fram voru svohljóðandi:

Tillaga að breytingu á gjaldskrá fyrir leikskóla

Fulltrúar Bjartrar framtíðar og Sjálfstæðisflokks leggja til að kannaðir verði möguleikar á að gjaldskrá fyrir leikskóla verði breytt með þeim hætti að fyrstu sex klukkustundirnar verði gjaldfrjálsar. Þetta verði til dæmis gert með því að skipta gjaldi fyrir 8,5 klukkustundir upp í fimm einingar sem byrja að telja við sex og hálfu klukkustund. Skilyrði sé að ekki verði hækkun hjá þeim sem nú þegar nýta sér 8,5 klukkustunda dvalartíma og viðbótarafsláttur tengdur tekjuviðmiðum (20% og 40%) verði áfram virkur. Systkinafsláttur verði einnig óbreyttur.

Peir sem kaupa átta og hálfu klukkustund muni eftir sem áður greiða sama gjald og þeir greiða samkvæmt gjaldskrá 2017 og fyrirhugaðri gjaldskrá 2018, en gjaldskráin hefur ekki hækkað í fjögur ár.

Greinargerð

Þessi aðgerð er fyrst og fremst hugsuð sem stuðningur við þá sem hafa lágar tekjur en gætu hugsanlega stýtt dvalartíma barna í leikskólum. Það á einkum við um þá sem vinna hlutastörf en tölur sýna að tekjur þeirra eru að jafnaði lægri og rannsóknir benda til að heilsufar þeirra sé verulega oft ástæða þess að þeir vinna hlutastarf og eru því tekjulægri.

Tillagan hefur það í för með sér að ef engin breyting verður á dvalarstundafjölda barna í leikskólum eftir gjaldskrárbreytinguna munu um 5,5% foreldra ekki greiða neitt fyrir leikskóladvölinu en verulegur meirihluti foreldra mun greiða lægra gjald en þeir greiða í dag. Þeir sem kaupa átta og hálfu klukkustund munu eftir sem áður greiða sama gjald og þeir greiða samkvæmt gjaldskrá 2017 og fyrirhugaðri gjaldskrá 2018, en gjaldskráin hefur ekki hækkað í fjögur ár.

Ef sú leið verður farin að skipta gjaldi fyrir 8,5 klukkustundir upp í fimm einingar sem byrja að telja við sex og hálf klukkustund, verður tímagjald sem nemur 5253 krónum fyrir hverja hálf klukkustund umfram sex klukkustundir.

Þessi tillaga gæti líka sparað foreldrum í fæðingarorlofi launatekjur sem nema um 50 þúsundum á mánuði ef þeir eiga eldra barn í leikskóla og gætu stytta dvalartíma þess úr meðaltals dvalartíma í sex klukkustundir á meðan á fæðingarorlofi stendur.

Samkvæmt tölum Hagstofunnar voru 5,5% þriggja ára barna ekki leikskóla árið 2016. Ekki hefur verið gerð rannsókn á því hvar þessi börn eru. Það kom þó fram í skýrslu Rauða krossins um fátæk börn á Íslandi að sum börn fari ekki í leikskóla vegna fátæktar. Það hefur einnig komið fram að stærsti hópurinn sem nýtur niðurgreiðslu leikskólagjalda í Hafnarfirði er með tekjur undir 1200 þúsundum á ári, sem stendur ekki undir lágmarksframfærslu. Mikilvægt er að kanna hvort gjaldfrjáls leikskóladagur í sex tíma geti gagnast börnum sem tilheyra hópum sem þarna um ræðir.

Þessi aðgerð gæti líka orðið til þess að gera fjölskyldum kleift að eiga meiri gæðatíma saman, en íslenskir foreldrar, bæði karlar og konur vinna lengur en foreldrar í löndunum sem við berum okkur saman við. Ástæða er til að hafa áhyggjur af löngum vinnudegi yngstu barnanna. Þær fjölskyldur sem geta skipulagt vinnutíma sinn þannig að minna en átta og hálf stund dugi, njóta fjárhagslegs ávinnings af aðgerðinni.

Vinnudagur karla er sérstaklega langur og hefur ekki dregist saman að marki þrátt fyrir aukna atvinnuþátttöku kvenna. Mikilvægt er að kanna möguleika á að hagrænir hvatar geti stuðlað að aukinni samveru feðra með börnum sínum. Í fréttum nýlega hefur verið bent á að í rannsóknum hafi komið fram að langur vinnudagur karla á Íslandi hefti konur.

Þann 1. júní 2015 lögðu sömu flokkar fram tillögu um að tilraun í þessa veru yrði undirbúin í tveimur leikskólum. Þá fögnuðu foreldrar henni með bókun en gagnrýndu jafnframt ójafnræðið sem felst í því að verkefnið nái eki til allra (einungis tveggja skóla). “Við fögnum hugmyndum fræðsluráðs varðandi sex tíma gjaldfrjálsan leikskóladag en viljum þó benda á að erfitt væri að gæta jafnræðis í slíku verkefni. Þar sem áskoranir okkar sneru að því að allir myndu njóta góðs af þá teljum við að mikilvægara sé að lækka leikskólagjöld og auka systkinaafslátt til jafns við nágrannasveitarfélög...”

Nú hefur verið farið að óskum foreldra um aukinn systkinaafslátt og gjaldskrá hefur sannarlega lækkað að raunvirði, því hún hefur ekki verið hækkuð í samræmi við vísitölu á 4 ár og er nú orðin með þeim

lægri á höfuðborgarsvæðinu. Það er því tímabært að taka þessar hugmyndir aftur til skoðunar og útfæra þær á breiðari grundvelli eins og vilji foreldra virtist standa til.

Framkvæmd tillögunnar ætti að hafa óverulegan kostnað í för með sér fyrir Hafnarfjarðarbæ ef dvalartími barna tekur að jafnað ekki miklum breytingum. Ef dvalartími styttest verulega mun draga úr þrýstingi á leikskólakerfið og hefur þá þau áhrif að auðveldara verður að gera nauðsynlegar úrbætur á leikskólastiginu, stytta vinnuviku starfsmanna og eða taka yngri börn inn í leikskólana.

Starfshópurinn tekur tillöguna til meðferðar

Tillagan var lögð fram í fræðsluráði og fékk mikla og jákvæða umræðu á fundinum sem hún var lögð fram á en að beiðni ráðsmanns sem var fjarstaddur var hún ekki afgreidd á fundinum.

Á fundi starfshóps um starfsaðstæður í leikskólum þann 9. janúar sl. var tillagan rædd og var eftirfarandi bókun gerð með vísan til 6. töluliðar í erindisbréfi starfshópsins.

2. Starfshópurinn ræddi tillögu sem lögð var fram í fræðsluráði 13. desember sl. um að kannaðir verði möguleikar á að gjaldskrá fyrir leikskóla verði breytt með þeim hætti að fyrstu sex klukkustundirnar verði gjaldfrjálsar. Starfshópurinn hefur ákveðið að taka hugmyndina til skoðunar og mun skila tillögum til fræðsluráðs hið fyrsta.

Umfjöllun starfshópsins fólst í;

- Samtali og samræðu á fundum
- Upplýsingaöflun frá fjármálasviði Hafnarfjarðarbæjar
- Samantekt og fyrirlestri formanns hópsins fyrir stýrihópinn
- Upplýsingaöflun á fyrirlestri Kristínar Dýrfjörð um tölfræði leikskóla í OECD löndum
- Samantekt og fyrirlestri formanns hópsins fyrir leikskólastjóra í Hafnarfirði
- Vinnufundi leikskólastjóra um tillöguna
- Niðurstöðu starfshópsins um tillöguna

Um fyrirlestur Kristínar Dýrfjörð

Starfshópurinn fékk fyrirlestur hjá Kristínu Dýrfjörð dósend við HA, þar sem hún fór yfir tölfræði OECD í leikskólum aðildarlandanna og fleiri landa. Þar kom m.a. fram að **barnahópar eru stærri á Íslandi en víðast, leikskóladagurinn er lengri hjá íslenskum**

börnum, viðvera leikskólakennara með börnunum er lengri hér á landi en í öðrum ríkjum en leikskólar á Íslandi eru með stærri starfsmannahóp en önnur ríki í samanburðinum.

Samantekt formanns.

Megin verkefni starfshópsins

er að leggja fram tillögur að bættum starfsaðstæðum í leikskólum. Í þeim tilgangi að tryggja að vinnuumhverfi starfsfólks og barna séu eins og best verður á kosið og gera leikskólastarfið í Hafnarfirði sem eftirsóknarverðast.

Megininnihald tillögunnar er

...leggja til að kannaðir verði möguleikar á að gjaldskrá fyrir leikskóla verði breytt með þeim hætti að fyrstu sex klukkustundirnar verði gjaldfrjálsar. Þetta verði til dæmis gert með því að skipta gjaldi fyrir 8,5 klukkustundir upp í fimm einingar sem byrja að telja við sex og hálfu klukkustund. Skilyrði sé að ekki verði hækkun hjá þeim sem nú þegar nýta sér 8,5 klukkustunda dvalartíma og viðbótarafsláttur tengdur tekjuviðmiðum (20% og 40%) verði áfram virkur. Systkinaafsláttur verði einnig óbreyttur.

Þeir sem kaupa átta og hálfu klukkustund muni eftir sem áður greiða sama gjald og þeir greiða samkvæmt gjaldskrá 2017 og fyrirhugaðri gjaldskrá 2018, en gjaldskráin hefur ekki hækkað í fjögur ár.

Svipuð tillaga kom fram 2015

- Hlaut nokkra gagnrýni
- Væri illa rökstutt - vantaði greinargerð
- Þetta gagnaðist best þeim tekjuhæstu
- Gera átti tilraun í tveimur skólum og í því fælist ójafnræði
- Fulltrúar foreldra töldu brýnna að klára önnur mál fyrst
- Skipaður var starfshópur sem fundaði tvisvar og lauk ekki störfum

Koma aftur í desember 2017

- Betur rökstutt og ítarleg greinargerð...
- Þessi aðgerð er fyrst og fremst hugsuð **sem stuðningur við þá sem hafa lágar tekjur** en gætu hugsanlega stýtt dvalartíma barna í leikskólum. Það á einkum við um þá sem vinna hlutastörf en tölur sýna að tekjur þeirra eru að jafnaði lægri og

rannsóknir benda til að heilsufar þeirra sé verulega oft ástæða þess að þeir vinna hlutastarf og eru því tekjulægri.

Úr greinargerð

- Þessi aðgerð gæti líka orðið til þess að gera fjölskyldum kleift að eiga meiri gæðatíma saman, en íslenskir foreldrar, bæði karlar og konur vinna lengur en foreldrar í löndunum sem við berum okkur saman við. **Ástæða er til að hafa áhyggjur af löngum vinnudegi yngstu barnanna.** Þær fjölskyldur sem geta skipulagt vinnutíma sinn þannig að minna en átta og hálf stund dugi njóta fjárhagslegs ávinnings af aðgerðinni.

- Tillagan hefur það í för með sér að ef engin breyting verður á dvalarstundafjölda barna í leikskólum eftir gjaldskrárbreytinguna munu um 5,5% foreldra ekki greiða neitt fyrir leikskóladvölinu en verulegur meirihluti foreldra mun greiða lægra gjald en þeir greiða í dag. **Þeir sem kaupa átta og hálf klukkustund munu eftir sem áður greiða sama gjald og þeir greiða samkvæmt gjaldskrá 2017** og fyrirhugaðri gjaldskrá 2018, en gjaldskráin hefur ekki hækkað í fjögur ár.

- Samkvæmt nýjum upplýsingum er 2,3% barna 6 tíma eða skemur í leikskóla í Hafnarfirði.

- Samkvæmt tölum Hagstofunnar voru 5,5% þriggja ára barna ekki leikskóla árið 2016. Ekki hefur verið gerð rannsókn á því hvar þessi börn eru. Það kom þó fram í skýrslu Rauða krossins um fátæk börn á Íslandi að sum börn fari ekki í leikskóla vegna fátæktar. **Það hefur einnig komið fram að stærsti hópurinn sem nýtur niðurgreiðslu leikskólagjalda í Hafnarfirði er með tekjur undir 1200 þúsundum á ári, sem stendur ekki undir lágmarksframfærslu.** Mikilvægt er að kanna hvort gjaldfrjáls leikskóladagur í sex tíma geti gagnast börnum sem tilheyra hópum sem þarna um ræðir.

- Vekur upp spurningar um hvar 3% til 5% barna eru - og af hverju...

- Þessi tillaga gæti líka sparað foreldrum í **fæðingarorlofi** launatekjur sem nema um 50 þúsundum á mánuði ef þeir eiga eldra barn í leikskóla og gætu stytta dvalartíma þess úr meðaltals dvalartíma í sex klukkustundir á meðan á fæðingarorlofi stendur.

- Ef sú leið verður farin að skipta gjaldi fyrir 8,5 klukkustundir upp í fimm einingar sem byrja að telja við sex og hálf klukkustund, verður tímagjaldið sem nemur 5253 krónum fyrir hverja hálf klukkustund umfram sex klukkustundir.

- **Mikilvægt að hafa þetta í huga. Þeir sem kaupa frá 6 tímum og upp í 8,5 spara líka.**

- Vinnudagur foreldra á Íslandi er mjög langur. Vinnudagur karla er sérstaklega langur og hefur ekki dregist saman að marki þrátt fyrir aukna atvinnuþátttöku kvenna. Mikilvægt er að kanna möguleika á að hagrænir hvatar geti stuðlað að aukinni samveru fedra með börnum sínum. Í fréttum nýlega hefur verið bent á að í rannsóknum hafi komið fram að langur vinnudagur karla á Íslandi hefti konur.

- **Bókun foreldra** fyrir tveimur árum “Við fögnum hugmyndum fræðsluráðs varðandi sex tíma gjaldfrjálsan leikskóladag en viljum þó benda á að erfitt væri að gæta jafnræðis í slíku verkefni. Þar sem áskoranir okkar sneru að því að allir myndu njóta góðs af þá teljum við að mikilvægara sé að lækka leikskólagjöld og auka systkinaafslátt til jafns við nágrannasveitarfélög...”

- Nú hefur verið farið að óskum foreldra um aukinn systkinaafslátt og gjaldskrá hefur sannarlega lækkað að raunvirði, því hún hefur ekki verið hækkuð í samræmi við vísitölu á 4 ár og er nú orðin með þeim lægri á höfuðborgarsvæðinu. **Það er því tímabært að taka þessar hugmyndir aftur til skoðunar og útfæra þær á breiðari grundvelli eins og vilji foreldra virtist standa til.**

- Framkvæmd tillögunnar ætti að hafa óverulegan kostnað í för með sér fyrir Hafnarfjarðarbæ ef dvalartími barna tekur að jafnaði ekki miklum breytingum. **Ef dvalartími styttest verulega mun draga úr þrýstingi á leikskólakerfið og hefur þá þau áhrif að auðveldara verður að gera nauðsynlegar úrbætur á leikskólastiginu, stytta vinnuviku starfsmanna og eða taka yngri börn inn í leikskólana.**

Fjárhagslega hliðin

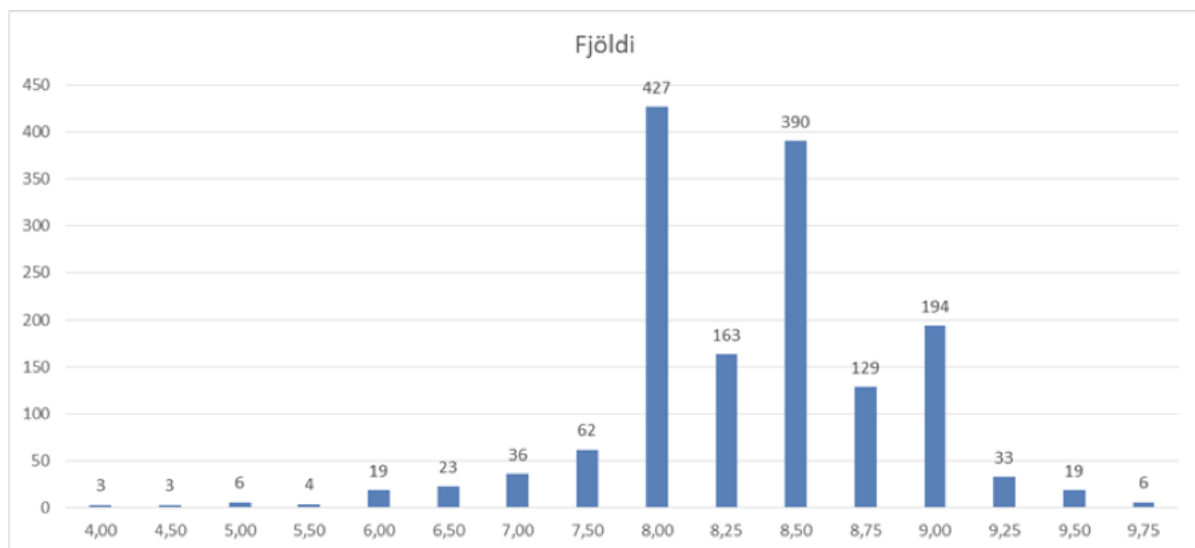
Sagt hefur verið í gagnrýni á þessa hugmynd: “Það er ósanngjarn ef þeir sem eru sex tíma þurfa ekki að borga neitt en þeir sem eru 6,5 eða 7 tíma þurfa að borga fullt”

- Já það er rétt - það er ósanngjarn
- En það verður ekki þannig

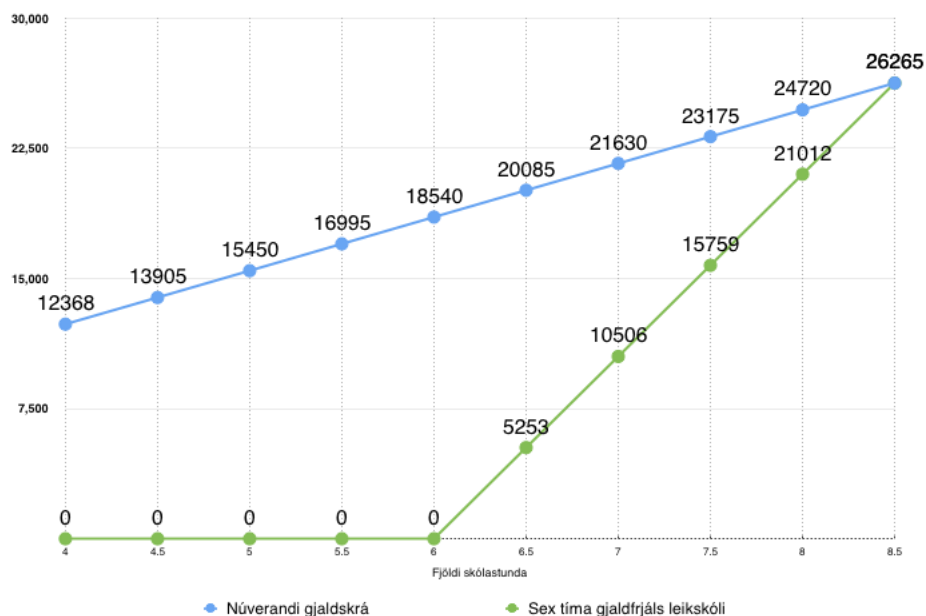
- “Þetta verði til dæmis gert með því að skipta gjaldi fyrir 8,5 klukkustundir upp í fimm einingar sem byrja að telja við sex og hálf klukkustund. Skilyrði sé að ekki verði hækkun hjá þeim sem nú þegar nýta sér 8,5 klukkustunda dvalartíma”

Ef sú leið verður farin að skipta gjaldi fyrir 8,5 klukkustundir upp í fimm einingar sem byrja að telja við sex og hálf klukkustund, **verður tímagjald sem nemur 5253** krónum fyrir hverja hálf klukkustund umfram sex klukkustundir.

Staðan núna

Mismunur á núverandi líkani og tillögunni

Hefur bærinn efni á þessu?

Hvað gerist ef gjaldskránni er breytt?

Bærinn borgar nú þegar um 90% af kostnaði

Sem gróft sagt má orða þannig að bærinn borgi 54 mín. af hverri klukkustund sem barn er í leikskóla.

Þetta táknar að þó tekjutap verði nokkuð þarf litlar breytingar á viðveru barna til að útgjaldalækkun bæjarins verði veruleg.

Framkvæmd tillögunnar ætti að hafa óverulegan kostnað í för með sér, en gríðarlegan sparnað fyrir fjölskyldufólk og betri lífsgæði fyrir börn og foreldra þeirra.

Umfjöllun og niðurstaða fjármálasviðs

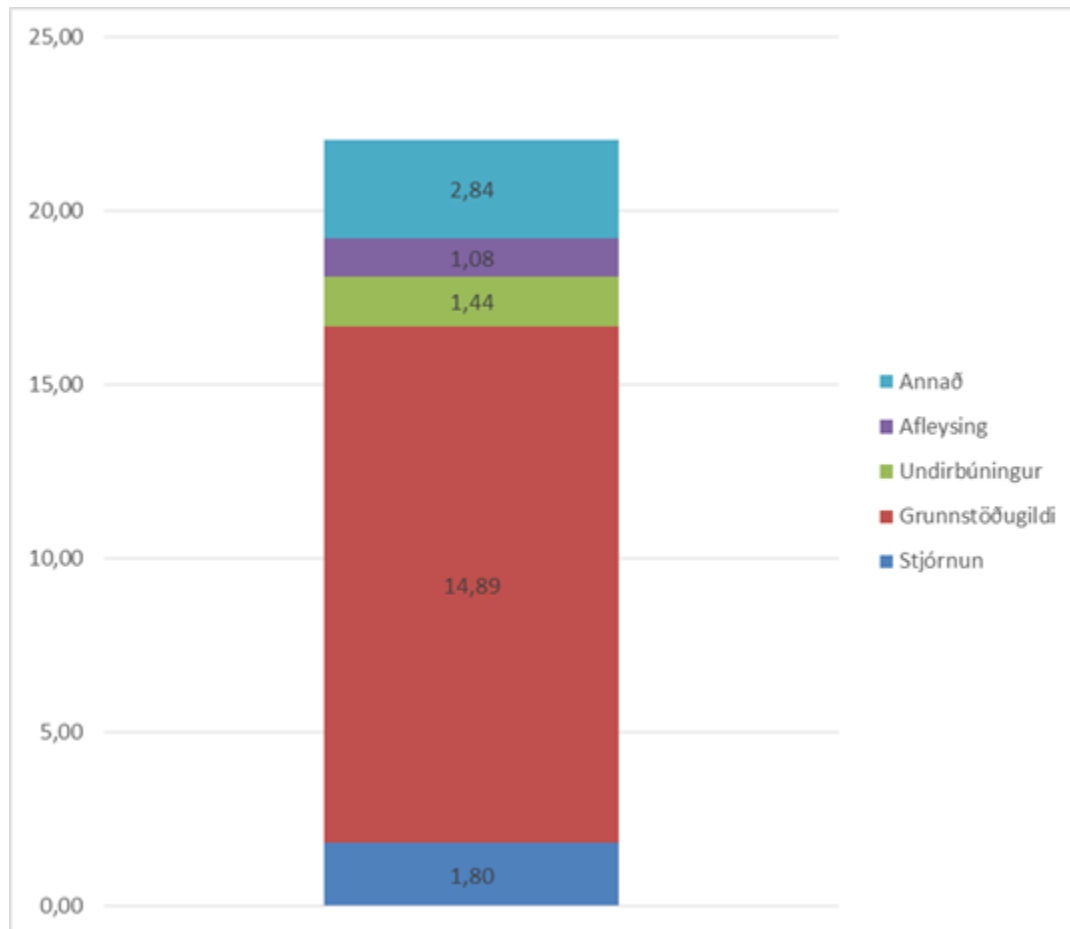
Guðmundur Sverrisson sérfræðingur á fjármálasviði kom til fundar við hópinn og birti upplýsingar og annaðist útreikninga.

Guðmundur birti meðal annars eftirfarandi tölfræði

Tafla 1. Innheimt leikskólagjöld og hlutfall í afslætti

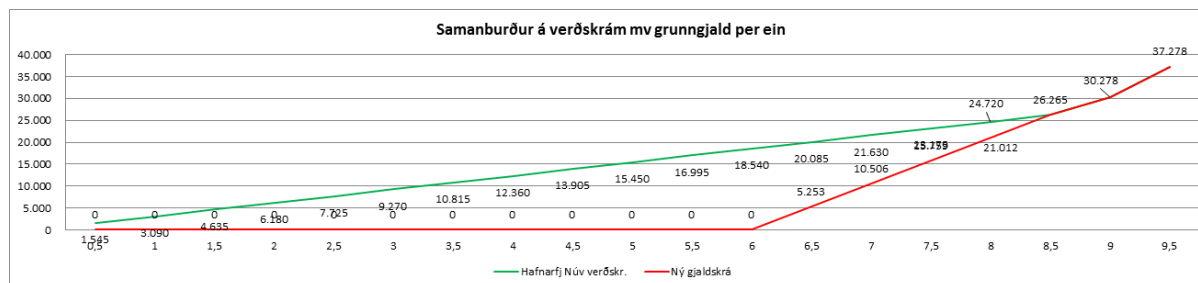
	2016	2017
Innheimt leikskólagjöld	395.358.427	393.281.837
Seldar klst	127.500	127.277
Fjárhæð tekjutengds afsláttar	- 27.605.878	- 21.764.630
Fjöldi klst tekjutengdur afsláttur	- 8.807	- 7.040
Systkinaafsláttur - Fjárhæð	- 21.221.485	- 28.890.383
Annar afsláttur 2011		
Systkinaafsláttur - klst	- 6.848	- 9.335
Annar afsláttur - klst		
Heildarfjöldi klst	127.500	127.277
Tekjutengdur afsláttur	- 8.807	- 7.040
Systkinaafsláttur	- 6.848	- 9.335
Hjúsk-Námst-Starfsm. Afsláttur	-	-
Samtals afsláttur	- 15.655	- 16.375
Hlutfall		
Tekjutengdur afsláttur	6,9%	5,5%
Systkinaafsláttur	5,4%	7,3%
Hjúsk-Námst-Starfsm. Afsláttur	0,0%	0,0%
Samtals afsláttur	12,3%	12,9%

Mynd 1: Uppbyggingu á stöðugildum í leikskóla, > 90 nemenda leikskóla sem dæmi.

Hálftíminn kostar 5.253 eftir 6 klst. **Kostnaður vegna þessa er á bilinu 37-40 m.kr ef engin breyting verður á dvöl nemenda.**

Mynd 2:

Hálftíminn kostar 5.253 eftir 6 klst. Kostnaður vegna þessa er á bilinu 37-40 m.kr ef engin breyting verður á dvöl nemenda.

Niðurstöður fjármálasviðs

Voru að eftir að hafa stillt upp nokkrum áætlunarlíkönum þar sem reiknað var hlutfall þeirra sem myndu velja það að fara í 6 tíma vistun, að hvernig sem breytingarnar yrðu væri tekjutap bæjarins vegna styttri dvalartíma í öllum tilfellum minna en sparnaður vegna minni þrýstings á kerfið.

Umfjöllun og niðurstöður leikskólastjóra

Þann 31. janúar sl. var haldinn vinnufundur með leikskólastjórum. Á fundinum voru tveir liðir á dagskrá. Annars vegar kynnti Hörður Svavarsson formaður starfshóps um bættar starfsaðstæður í leikskóla tillögur að 6 tíma gjaldfrjálsum leikskóla og Haraldur F. Gíslason formaður félags leikskólakennara fjallaði um áskoranir leikskólastigsins.

Á þessum fundi fóru leikskólastjórar jafnframt í greiningavinnu (SVÓT) og skiptust í hópa þar sem greining var gerð á styrkleikum, veikleikum, ógnunum og tækifærum, hvað varðar sex tíma gjaldfrjálsan leikskóla og hvaða áhrif slíkt hefði á leikskólalífið í Hafnarfirði í heild sinni.

Þættir sem ræddir voru, voru: mönnun, opnunartími, nýting á húsnæði, faglegt starf og uppeldisfræðileg rök.

Umræðan var svo út frá styrkleikum, veikleikum, ógnunum og tækifærum.

Þátttaka í umræðum var góð og voru leikskólastjórar virkir og áhugasamir. Samhljómur umræðnanna var heilt yfir að minnka álag, minni skipulagsvinna varðandi undirbúningstíma.

Einnig voru þeir sammála um að þetta myndi ýta undir fjölskylduvænna samfélag þar sem foreldrar gætu gefið sér meiri tíma til samveru með barninu sínu.

Niðurstaðan er að mikill meirihluti leikskólastjóra eða um 95% telja gjaldfrjálsan leikskóla geta stutt við bættar starfsaðstæður í leikskólum.

Greiningu á þessum þáttum er að finna í fylgiskjali.

Umfjöllun starfshóps

Starfshópurinn fjallaði ítarlega um tillöguna á sjö fundum og óhætt er að segja að skoðun á henni og umræða um ýmsa þætti hennar hafi tekið stærstan hluta af þeim takmarkaða tíma sem starfshópurinn hafði til umræða.

Starfshópurinn fjallaði um fjárhagslegar forsendur tillögunar, hugsanleg áhrif hennar á fjölskyldur og starfsmannahald í skólum en eins og rakið hefur verið hér að ofan benda sterk rök til þess að komist tillaga um sex tíma gjaldfrjálsan leikskóla til framkvæmda hafi það jákvæð áhrif á alla þessa þætti.

Starfshópurinn tók hinsvegar þá afstöðu að hvað sem ofantöldum þáttum líður, beri hópnum bæði siðferðileg og lagaleg skylda til að móta sína afstöðu með hagsmuni barnsins að leiðarljósi. Það hefur komið fram í þeim tillögum sem hópurinn hefur áður sent frá sér að hann telur rými fyrir börn í leikskólum vera af skornum skammti, barnahópar eru þar stórir og börn dvelja að jafnaði lengur í leikskólanum en fullan vinnudag fullorðinnar manneskju.

Komu sérstaklega til umfjöllunar ábendingar Sæunnar Kjartansdóttur sálfræðings sem hún hefur sett fram í ræðu og riti á undanförunum misserum. Til að mynda þessi áskorun sem er hluti af dagblaðsgrein í mars 2018. „**Róttækra breytinga er þörf:** Brýnasta hagsmunamál ungbarna er lengra fæðingarorlof. Nú stendur til að lengja það í tólf mánuði fyrir börn sem eiga tvo foreldra en sjö fyrir börn einstæðra foreldra. Við þurfum að gera mun betur. Þangað til fæðingarorlofið verður tvö ár fyrir öll börn er mikilvægt að leita leiða til að koma til móts við ungbarnafjölskyldur og gera foreldrum kleift að vera lengur heima með barni sínu eða stytta tímann sem þau eru aðskilin. Mikilvægur liður í þeirri viðleitni er stytting vinnuvikunnar ásamt sveigjanlegum vinnutíma foreldra og vistunartíma í leikskóla þannig að báðir foreldrar geti sinnt barni og starfi.”

Starfshópurinn telur því brýnt að nýta það svigrúm sem getur falist í tillögum um sex tíma gjaldfrjálsan leikskóla til að stytta vinnudag barna. Mikilvægt er í kjölfarið á því að endurskipuleggja leikskóladaginn, þar sem horft væri til þess að allt nám samkvæmt Aðalnámskrá fari fram á skilgreindum tíma innan dagsins en foreldrar geti keypt viðbótartíma í skólunum eftir þörfum. Slík endurskipulagning krefst ígrundunar og vinnu yfir langan tíma, samhliða breytingum sem getur orðið á dvalartíma barns í kjölfarið á nýrri gjaldskrá um sex tíma gjaldfrjálsan leikskóla.

Starfshópurinn telur einnig einkar mikilvægt að þau börn sem ekki eru í leikskóla, jafnvel vegna takmarkaðra fjárráða foreldra, ættu þess kost að fá menntun í leikskóla eins og önnur börn á þeirra aldri ef gjaldskránni verður breytt.

Starfshópurinn leggur því til að fræðsluráð samþykki tillögu um breytingu á gjaldskrá í þá veru að sex tíma leikskóladagur verði gjaldfrjáls.

Samantekt og niðurstöður

Hér hafa komið fram margvísleg sjónarmið á tillögu um að gjaldskrá leikskóla Hafnarfjarðarbæjar verði breytt í þá veru að sex tíma dvöl í leikskóla verði gjaldfrjáls.

Sjónamiðin styðja öll tillöguna. Hún er fjárhagslega hagkvæm fyrir sveitarfélagið, eykur svigrúm fjölskyldna, getur stytta vinnudag barna, getur veitt fátækum börnum tækifæri til að ganga í skóla, getur minnkað þrýsting á leikskólakerfið sem nú er mjög mikill, getur veitt svigrúm til að koma öðrum umbótatillögum í framkvæmd, skólastjórar styðja hana og starfshópurinn er sammála um hana.

Starfshópurinn leggur því til að fræðsluráð samþykki tillögu um breytingu á gjaldskrá í þá veru að sex tíma leikskóladagur verði gjaldfrjáls.

Janframt leggur starfshópurinn til að stofnað verði til skipulagðrar vinnu í leikskólasamfélaginu, með starfshópi eða einhverju öðru sniði, þar sem viðfangsefnið verði að endurskilgreina leikskóladaginn með tilliti til styttri vinnudags barna.

Viðauki - Samantekt á niðurstöðum hugmyndavinnu leikskólastjóra frá leikskólastjóra fundi í janúar 2018 um bættar starfsaðstæður í leikskólum Hafnarfjarðar.

Sex tíma gjaldfrjáls leikskóli		
Mönnun	Umræða	Athugasemdir
Styrkleikar	<ul style="list-style-type: none"> Gæti fækkað börnum Stytttri leikskóladvöl Miri svigrúm fyrir undirbúning Faglegt starf þéttara Sterkara fagumhverfi Minna álag Drögum úr fjölda starfs í lokun Undirbúningur næst á vinnutíma Höldum „eldri“ leikskólakennurum Betra starfsumhverfi Ætti að fækka starfsmönnum seinni part Sveigjanlegur vinnutími 	
Veikleikar	<ul style="list-style-type: none"> Gæti fjölgað börnum Erfitt að manna eftir kl 14 eða til kl 17 Mismunum á milli foreldrar ef vistunartíma er stýrt fólk vill val 	
Ógnanir	<ul style="list-style-type: none"> Leikskólastarfsfólk gæti viljað minnka starfshlutfall Faglegu starfi ógnað Starfsfólk minnar vinnuna Barnafólk vill minni vinnutíma til að sækja eigið barn Viðbrögð foreldra og atvinnulífs 	
Tækifæri	<ul style="list-style-type: none"> Dagurinn gæti „dáið út“ Stöðugleiki í 8-16 vinnutíma Undirbúningur frá 14 Fundur eftir kl 14 Hugsanlega koma leikskólakennarar sem eru hættir Fáum aftur leikskólakennara sem hafa fært sig yfir í grunnskóla Léttir á leikskólanum seinni part dags Barnvænni vinnstaður 	
Opnunartími		
Styrkleikar	<ul style="list-style-type: none"> Gjaldfrjáls frá 8-15/14 þ.e. 6 tímar innan þess ATH: fasta tíma frá kl 8.30 – 14.30 6 tímar gjaldfrjálsir væri bundið við 8.30 – 14.30 / 8.00 – 14.00 Minnkar almennt álag Leikskólakennarar í barnastarfi frá 8-14 Undirbúningur frá 14-16 þarf ekki afleysingu 	
Veikleikar	<ul style="list-style-type: none"> Ef foreldrar velja 9-17 þ.e. 8 tíma þá stýttist dagurinn ekki í annan endann Áhrif atvinnulífsins á pólitíkina Áhrif atvinnulífs á foreldra 	

Ógnanir	<ul style="list-style-type: none"> • Foreldrar gætu orðið ósáttir ef tíminn er niður njörvaður • Atvinnulífið • Hópur foreldra og atvinnulífið munu rísa upp • Atvinnulífið og hluti foreldrar 	
Tækifæri	<ul style="list-style-type: none"> • Opnunartíminn gæti orðið styttri • Barnvænna/ fjölskylduvænna samfélag • Styttri opnunartími • Sveigjanlegur vinnutími starfsmanna • Undirbúningur gæti verið á milli 14-16 • Samtal við atvinnulífið um samræming milli leikskólastarf og atvinnulífs • Möguleikar á að stytta opnunartíma leikskóla 	
Nýting á húsnæði		
Styrkleikar	<ul style="list-style-type: none"> • Dagurinn fjarar út • Betra starfsumhverfi fyrir alla • Álag minnkar við færri börn • Færri í húsi eftir 14.30 • Fleiri fermetrar á barn • Nýta húsnæði fyrir undirbúningstíma • Auðveldara að hafa stærri fundi á vinnutíma (fagfundir) • Meira rými fyrir börn e.kl 14 • Gæti auðveldað styttingu vinnudags/færri börn 	
Veikleikar	<ul style="list-style-type: none"> • Allir þurfa að nota undirbúningstíma á sama tíma 	
Ógnanir	<ul style="list-style-type: none"> • Þrýstingur foreldrar að nýta rýmið betur í skemmri tíma • Pólítík=fjölgun barna gæti verið „tækifæri“ þar sem börnum fækkar • Þrýstingur foreldra um að taka fleiri börn inn, yngri börn • Ef undirbúningur er allur frá 14-16 þá vanar vinnuaðstöðu fyrir alla og tæki og tól • Fækki ekki börnum og fólk kaupi upp í 8 tíma, 20 þús! 	
Tækifæri	<ul style="list-style-type: none"> • Loka fyrir • Vera í forystu fyrir að stytta vinnuvikuna • Betra starfsumhverfi • Hægt að ræsta skólann • Minna álag á alla í starfsumhverfinu • Minni starfsmannavelta 	
Faglegt starf		
Styrkleikar	<p>Skilgreint faglegt starf ákveðin tíma</p> <p>Undirbúningur næsta alltaf og því vel undirbúið starf</p> <p>Fagfólk fyrir hádegi – tryggara</p> <p>Ánægðara starfsfólk</p> <p>Markmvissara fagstarf</p> <p>Undirbúningstímar á milli 14 – 16 (að mestu)</p> <p>Fagfólk yrði í vinnu með börnum í 6 klst</p> <p>Fagfólk gæti verið á fundum og undirbúningi</p>	

	<p>Meira svigrúm fyrir undirbúning Faglegt starf þéttara Stöðug mönnun á deildum til ca 14 Faglegt starf í gangi svo undirbúningur Stytting vinnuviku í 35 þar sem unnið er 40 tímar Jákvætt fyrir leikskólakennara að hafa undirbúning e.kl 14</p>	
Veikleikar	<p>Minni þjónusta við foreldra Meira álag á þau börn sem verða lengur en 6 tíma Fleira starfsfólk Hagnast ekki yngstu börnunum sem sofa á milli 12 – 14 Ófaglært starfsfólk í lok dags/gæsla Samskipt við foreldra verða minni við fagfólk</p>	
Ógnanir	<p>Ekki faglegt starf frá 14.30 Vantar aðstæður fyrir leikskólakennar í undirbúningsvinnu Minna faglegt starf eftir kl 14.00 Vantar fagfólk með börnum í lok dags</p>	
Tækifæri	<p>Markvissara Minni truflun á undirbúning Fagfólk fundar saman eftir kl 14.30 Fagumræða í undirbúningstímum Fundarhæft Jafningjastuðningur Tækifæri fyrir starfsfólk að vinna saman Minnkar álag Loka kl 16.30 eða hækka gjald mjög eftir 8.5 tíma Aukið faglegt starf Svigrúm fyrir undirbúning Aukin samvinna í undirbúningi Aukin meðvitund foreldrar um mikilvægi þess að vera með börnum sínum í fleiri stundir en nú eru</p>	
Uppeldisfræðileg rök	Með	Á móti
Styrkleikar	<p>Markvissara fagstarf Starfshvetjandi starfsumhverfi m.a. fyrir leikskólakennara í öðrum störfum Öll börn fá sömu tækifæri (allir foreldrar hafa jöfn tækifæri til að hafa börn í leikskóla) Stytttri leikskóladvöl Meiri samvera með foreldrum Meiri stöðugleiki Skýr rammi um faglega starfið Stöðugleiki á starfsfólki á þessum tíma Minna álag á börn ef dvalartími þeirra styttest</p>	
Veikleikar	<p>„gæsla“ á milli 14 – 16 Börn læra best og mest þegar þeim líður vel og það er ekki endilega á milli kl 8-14 Sum börnin sofa á þessum tíma 12-14 (yngstu börnin)</p>	
Ógnanir	<p>Að konur myndu taka að sér að stytta vinnuvikuna Fagfólk gæti farið fyrr „geymslustaður“ e. Kl 14</p>	

	Leikskólanum er að blæða út og óvíst að þetta fjölgi leikskólakennrumum Ógnun við jafnrétti kynjanna	
Tækifæri	Ná til þeirra 5% barna sem eru ekki í leikskóla Börnum ekki mismunað	